

О.Г. Агрес, канд. екон. наук, доц. (ЛНАУ, Дубляни)

О.І. Лемешко, студ. (ЛНАУ, Дубляни)

БОРГОВІ ЦІННІ ПАПЕРИ ЯК ЗАСІБ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Боргові цінні папери надають інвестору право участі не у власному капіталі, а в залученні активів за умов боргу. Вони відрізняються від пайових цінних паперів порядком погашення, обігом, виплатою доходів та іншими ознаками.

Боргові цінні папери використовуються з метою забезпечення залучення капіталу на умовах позики. Умовами їх емісії є чітке визначення термінів обігу, обов'язковість погашення та платність за користування залученими активами.

До боргових цінних паперів відносяться: облігації підприємств; державні облігації України; облігації місцевих позик; казначейські зобов'язання України; ощадні (депозитні) сертифікати; векселі.

Облігації підприємств (організацій) – це вид боргових цінних паперів, що служить цілям залучення грошових ресурсів для оновлення основного капіталу. Емітент несе зобов'язання перед власниками облігацій щодо їх викупу в обумовлений термін та щодо виплати доходу.

Власники облігацій не мають прав на участь в управлінні емітентом, вони виступають як кредитори, доходи яких залежать від результатів діяльності підприємства (організації).

За формою розпорядження облігації класифікуються на іменні, що свідчать про належність конкретному власнику, та на пред'явника, а за формою випуску – на купонні, що мають купони, по яких виплачуються відсотки, та безкупонні.

Казначейські зобов'язання – боргові цінні папери, що емітуються державою в особі її уповноважених органів, розповсюджується винятково на добровільних засадах серед фізичних та юридичних осіб і засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету та дають право на отримання фінансового доходу або інші майнові права, відповідно до умов їх випуску.

Ощадний (депозитний) сертифікат відображає операції з депонування інвесторами коштів до банку на умовах позики.

Депозитні та ощадні сертифікати - відносно молоді види цінних паперів: їх почали випускати у 60-х роках.

Вексель – це цінний папір, за яким боржник має безумовне грошове зобов'язання (векседавець або платника) сплатити у певний період зазначену суму грошей власникові векселя.

На відміну від боргових розписок векселі мають властивість обігу - за допомогою передаточного напису вони можуть переходити з рук до рук. Ця властивість забезпечує векселям можливість: виступати як засіб кредитування; прискорювати розрахунки між суб'єктами господарювання; служити інструментом оформлення взаємної заборгованості контрагентів; замінювати низку бартерних операцій.

Векселі вільно обертаються на фінансовому ринку, можуть використовуватись як застава, засіб розрахунку за продукцію та послуги і як джерело отримання доходу у формі банківських процентів. Вексель може швидко і легко змінювати свого власника шляхом здійснення передаточного напису на його звороті.

Проведений в роботі науково-теоретичний аналіз боргових цінних паперів як засобу залучення фінансових ресурсів, їх юридичної природи, окремих різновидів та специфіки участі у обороті капіталу держави дозволяє дійти наступних висновків.

По-перше, основними перевагами випуску боргових цінних паперів для емітентів є диверсифікація боргу за рахунок доступу до широкого кола інвесторів, формування публічної кредитної історії та репутації, можливість залучати значні суми коштів, здійснювати довгострокові запозичення, управляти параметрами позики, економія на масштабах, адаптація структури позики під свої фінансові потоки, відсутність змін у структурі акціонерного капіталу, можливість планування та оптимізації оподаткування.

З огляду на економічну ситуацію в Україні, особливої актуальності набувають питання розширення переліку підприємницьких боргових цінних паперів та створення законодавчих умов для здійснення контролю за використанням фінансових інструментів.

По-друге, фінансовий інжиніринг на ринку боргових цінних паперів є безперервним процесом створення інноваційних фінансових продуктів на основі використання діючих боргових інструментів або нових інструментів з метою задоволення специфічних потреб емітентів та інвесторів у забезпеченні відповідного рівня ліквідності, доходності та ризикованості. Виділено чотири методи фінансового інжинірингу: модифікація, комбінування, декомпозиція та пакетний метод, на основі яких створюються інноваційні інструменти з різним співвідношенням ліквідності, доходності та ризикованості.